

ביאורים

ההסתכלות הכללית כפי שראינו הינה סבלנית וקנאית גם יחד, נוגעת בכל תחומי החיים. בפסקה זו הרב מברר את משמעותה בנושא היחס אל הדתות השונות בעולם. הסברים חברתיים, תרבותיים ואפילו כלכליים קיימים לקיומן של דתות שונות. הרב מברר ומעמיק בדבריו שהאמונה, ממש כמו כוח החיים מתגלה ברמות שונות ובדרגות בהירות שונות בקרב כל יצירי תבל. כשם שהארז והברוש צומחים - כך גם האזוב שעל הסלע צומח. אך בעוד אצל הארז והברוש כוח הצמיחה מביא אותם להיתמר ולעלות מעלה מעלה, אצל האזוב כוח זה מביא אותו רק להתקיים ולהישאר בגובה הקרקע. בשניהם כוח הצמיחה מתגלה, אך האיכויות של אותו כוח שונות לחלוטין. כך גם בני האדם: מעצם היותם יצירי כפיו של הבורא הם מאמינים, וכוח האמונה טבוע בהם ופועם בקרבם. כוח זה עשוי להתגלות בדרכים שונות ומשונות - מתפילה ברגע משבר, ועד עבודת אלילים הסוגדת לעץ ואבן. הכוח הוא אותו הכוח בדיוק, אלא שהוא מופיע ברמות בהירות שונות ובסגנונות שונים בקרב עמים רבים. ככל שמתקדמת ההיסטוריה - כך גם מתפתחת דעת בני האדם. סיבות שונות מביאות להתפתחות הזאת. ביניהן סיבה מרכזית מאד, והיא מקומה של אמונת ישראל והשפעתה בעולם. כיום, עולמנו נקי הרבה יותר מדמיונות שווא, אמונות תפלות ושאר שיגיונות בני אדם. כל אלה גורמים לאמונה להתברר ולהזדכך, להסיר את צללי הכוזב ולחשוף את אור האמת. אמונת ישראל הבהירה והזכה מכל אמונות עמי תבל משפיעה באופן ישיר ועקיף לביור זה. זוהי הכשרה אלוהית מיוחדת של העם הנבחר והתורה האלוהית שניתנה לו, היוצרים יחד אמונה בהירה ומבוררת. דווקא בכוחה של אמונת ישראל, ממנה יצאו גם שתי הדתות הגדולות, יש לברר את נקודות האמת שקיימות בכל אחת מהדתות וכך גם לברר ולזכך אותן מגורמי השקר והטעות שבהן. על ידי המבט הסובלני, המברר והבודק מתגלה גם גרעין האמת שקיים בכל דעה בעולם וקליפת השקר מתקלפת ומוסרת.

הרחבות

• ערכה של מחלוקת

על-כן מתחילים להתנוצץ אבקי האמת והאור המפזרים בין כל האמונות השונות. היות ומתוך מגוון הדעות הקיים בעולם הולך ונחשף שמקורן בישראל - יש להבין מדוע ברא הקב"ה מלכתחילה אומות שונות ודעות שונות?

הרב קוק מסביר שלמחלוקת יש שני תפקידים:

- על ידי שכל דעה קובעת מקום לעצמה, בלי להתייחס לדעות שונות ממנה, יש לה אפשרות להתפתח באופן עצמאי, בלי שדעה אחרת תגביל אותה או תצמצם את חשיבותה.
- המחלוקת גורמת לכל דעה להגדיר את עצמה ביחס לדעה האחרת, מה השונה ומה המשותף ביניהם.

לאחר שכל דעה התפתחה והבשילה בפני עצמה, מגיע השלב בו הדעות יתייחסו אחת לחברתה, עד כדי מציאת איוון, בו לכל אחת מהן יהיה מקום בתוך השקפת העולם הכוללת [אורות הקודש א עמ' טו].

"התנגשות הכוחות המחשביים כשהם נפגשים זה בזה במצב הניגוד (כשהם חולקים)... לא שלילה, כי-אם חיוב וכך חדש נאזר בעז הם מולידים, אורח הגון שראוי לקבל פניו באורה וצהלה, בברכת שלום ואהבה" [אדר היקר עמ' יג].

שאלות לדיון

האם יש כאן מתן לגיטימציה לעבודה זרה ולדתות כמו הנצרות, האיסלאם והבודהיזם?
איזה ניצוץ של טוב אתה מוצא בעבודות אליילים כגון: עבודת המולך, עבודת הבעל, ועבודת בעל-פעור?

האור האלוהי
בדתות

כשם שכל-הצומח° אחד הוא ומתגלה בארז אשר בלבנון ובאזוב אשר בקיר, אלא שבראשון הוא בא בצורה עשירה ומרבה ובשני בצורה עניה ומעוטה, כן אור הניצוץ האלהי בא בגבוהה שבדתות ואמונות באפן עשיר ודרך רוממה וברודה° שבהן באפן מטשטש, בעני ושפלות.

הרשעה והבערות° האנושית עונה את הדרכים של נטית האדם הפללית, השואפת אל הטוב, אל האמת, אל האשר הרוחני במעמקי מובנו°. אבל גם במעמקי הקלפות° היותר גסות גנוז וחבוי הוא אותו ניצוץ הטוב, אור ד', אור האורים, שאי-אפשר לנו לבטא או איננו יכול להתלבש באותיות של שום מבטא גם לא של שום רעיון.

והעולם הולך ומתבסס°, הדעה הישרה הולכת ומרחבת את דרכה, ההגיון הבריאי והנסיונות° הרבים מפנים את הדרך מהמכשולות, הטעויות הולכות ומתמעטות וסבוכי הדמיון הגס הולכים ומתפרקים.

נשאר בחבו° בעצם תקפו עז הרוח הפנימי הדוחף את ניצוצי הטוב° להגלות, וניצוצי הטוב, שהם זיקי אור אמת מזהר אור אלהים אמת, מתחילים להתראות מתוך חגוי° ארצות-מאפלייות°.

על-כן מתחילים להתנוצץ אבקי האמת והאור המפזרים בין כל האמונות השונות, שכלן נובעות ממעין החי היחיד, שעקרו ושרשו הוא תמיד אור ישראל, האמונה הטוהרה העומדת על הבסיס היחיד שמעמידה לעד ושלעד לא ימעד.

(אורות, זרעונים, למלחמת הדעות והאמונות)

לזרע של קיימא

עבור יוחנן אוריאל בן לאה מרלן ורבה ג'ואן בת ג'וסלין שמחה הי"ו

כח-הצומח - הכח המצמיח אשר נמצא בכל הצומח. **ירודה** - דת נמוכה. **הבערות** - חוסר דעת. **במעמקי מובנו** - במובנו העמוק. **הקלפות** - העטיפות, הדתות שיצרה האנושות על מנת למלא את הנטיה הרוחנית של האדם. **מתבסס** - משתפר, מתעלה. **הנסיונות** - ניסיון החיים העולמי. **בחבו** - במקומו. **ניצוצי הטוב וכי** - נטית האדם לטוב ולרוחניות נובעת מאלוהים אשר יצרם בו. **חגוי** - נקיקים, סדקים. **מאפלייות** - חשוכות מבחינה מוסרית-רוחנית.